

24 maart 2024

JEZUS ALLEEN! EN VLUCHTENDE VOLGELINGEN

Markus 14, vers 27 en vers 43 t/m 52

Misschien heeft u het filmpje ook wel op internet gezien (ik kon hem niet meer terugvinden): een brandweerman die druk bezig was om een hek open te breken, omdat hij erdoor heen moest. Je ziet hem geweld gebruiken, met gereedschap in de weer, trekken, duwen, maar het lukt: eindelijk is het hek open en kan hij erdoorheen. Zijn collega komt er vervolgens aan en loopt om het hek heen. Die druk doende brandweerman had niet gezien dat je niet door het hek heen hoefde, maar dat je er ook gewoon omheen kon lopen.

Ik moest aan deze scene denken bij het Bijbelgedeelte wat wij hebben gelezen. Natuurlijk: het is totaal anders. Niets om te lachen, maar een bittere werkelijkheid:

Jezus Die wordt gevangengenomen om gekruisigd te worden. Maar ik zie drie overeenkomsten tussen dat grappige filmpje en deze bittere geschiedenis, en daar wil ik in deze preek naar gaan kijken:

Ten eerste: we zien Judas druk bezig met een sluw plannetje om Jezus te verraden en zo gevangen te kunnen nemen. Hij heeft het heel goed uitgedacht met de joodse leiders: het moest in de nacht plaatsvinden, zodat het weinig opschudding zal veroorzaken. Met een onopvallend teken, een groet: de Judaskus. Judas en zijn teamgenoten hadden alles slim uitgedacht..., terwijl Jezus Zich gewoon overgaf en liet meenemen. Waarom al die moeite? Als het niet zo bitter was, zou je er bijna van in de lach schieten. Nu, daar wil ik het straks aan het einde van de preek over hebben.

Waar ik het ook over wil hebben: die discipelen, die leerlingen. Daar had Jezus op dat moment niets aan. Zij waren zo hecht verbonden met Jezus. Zojuist Pesach gevierd, zoveel met elkaar aan de Avondmaalstafel gedeeld, zoveel van Jezus gehoord en ontvangen. En vervolgens hadden zij die nacht nog uitgeroepen - Petrus het meest luid maar allen stemden in: 'wat er ook gebeurt, wij zullen U niet verloochenen!' Maar op het moment dat het erop aankwam, sloegen ze allemaal op de vlucht. Zoals in dat filmpje: die ene brandweerman had op het moment dat het erop aankwam niets aan zijn collega die dapper met dat hek liep te prutsen.

En het derde punt wat ik aan wil stippen en waar wil ik straks mee beginnen: wat zal die brandweerman die aan dat hek zat te prutsen zich geschaamd hebben, toen hij na veel gezwoeg eindelijk het hek had open gekregen en hij zijn maat gewoon langs het hek ziet lopen. Wat voel je je dan staan volgens mij... Nou, dat brengt mij allereerst bij die jongeman die wij op het einde van onze Bijbellesing in zijn nakie zien wegrennen. Die zou zich ook wel geschaamd hebben...

Eerst dus even met elkaar kijken naar die jongeman. Markus vertelt over hem (vers 51-52): 'en een zekere jongeman, die een linnen kleed om het naakte lichaam

geslagen had' ('naakt' kan ook betekenen: met alleen onderkleding aan) 'volgde Hem en men greep hem, maar hij liet het linnen kleed achter en vluchtte naakt van hen weg.'. Wie is deze jongeman? Alleen Markus vertelt over hem. De andere Evangelieschrijvers vertellen ook over de vluchtende leerlingen, maar niet specifiek over deze jongeman met zijn kleed dat hij op de vlucht kwijtraakte. Sommige uitleggers denken dat het Markus zelf is geweest. In het Johannesevangelie zie je namelijk iets wat hierop lijkt. Johannes vertelt in zijn evangelie een aantal keren over 'de discipel die Jezus liefhad' en waarschijnlijk was deze anonieme discipel Johannes zelf. Nu, zo heeft misschien ook Markus zichzelf anoniem in het verhaal een plaats gegeven. Er is een heel aardig 17e eeuws schilderij gemaakt, wat hiervan uitgaat. Op dat schilderij zie je de vier evangelisten: Mattheus, Markus, Lukas en Johannes, met elkaar gebogen over een boek, de Bijbel. Het zijn drie oudere mannen met één jongeman in hun midden met... een wit linnen kleed om zich heen geslagen. Markus. De jongeman die blijkbaar weer zijn linnen kleed heeft teruggevonden en weer om zich heen had geslagen.

Is Markus dus die jongeman? Nou, dat kan goed. Maar daar gaat het eigenlijk niet om. *Door te vertellen over die jonge volgeling zonder naam heeft Markus niet slechts zichzelf een plaats gegeven in het geheel, nee, ik denk hè dat hij daarmee ook u, jou en mij in het verhaal betreft.* Die vluchtende jongeman met niets om het lijf, dat ben jij. Dat bent u. Welke

naam hij in werkelijkheid heeft gehad, dat weten wij niet precies, maar vul dus maar je eigen naam in.

Waarom? Nou, misschien dat je je niet gelijk zo kan identificeren met die jongeman, maar ik denk aan het volgende: hier in de hof van Getsemané, zo dichtbij Jezus, Jezus Die hier zo duidelijk laat zien wat Hij voor ons over heeft..., vallen wij allemaal gruwelijk door de mand. Hier dicht bij Jezus en Zijn liefde vallen al onze beschermende en bedekkende laagjes weg... en zouden wij misschien het liefst willen wegvlugten. Jezus' liefde die Hij hier laat zien, is namelijk zo ontdekkend. Het laat zien wat er allemaal aan mij ontbreekt. Dat mijn liefde voor Hem helemaal niet zo puur en echt is, als Zijn liefde voor mij. Dat Zijn trouw zo groot is, zo standvastig, tegen alle stormen in..., terwijl ik bij de minste of geringste storm dreig om te vallen als onbetrouwbaar knechtje van de Heer. Hier bij Jezus valt alle camouflage en bedekking weg en zien wij onszelf in het licht van Gods heilige liefde... en wat zijn wij toch vaak zwak. Halfslachtig. Twijfelaars. Egoïsch vaak ook, laten wij maar eerlijk zijn. Ik kom zo weinig toe aan die echte overgave aan God... en dat echt gaan voor Jezus, voor Zijn Koninkrijk, voor gerechtigheid... Die liefde die Jezus zojuist aan Zijn leerlingen heeft laten zien... is beschamend als ik naar mijzelf kijk en ik zou het liefst willen wegvlugten... om mijzelf te kunnen redden... zo ongemakkelijk en onbegrijpelijk vind ik het namelijk worden...

In lijn hiermee roept het Avondmaalsformulier ons op om onszelf te onderzoeken. Niet om je met een minderwaardigheidscomplex op te zadelen, of om een

heel streng en akelig beeld van God daardoor te krijgen. Nee, maar wel om heel eerlijk voor God te staan. In je dagelijks leven heb je letterlijk en figuurlijk genoeg kleren om jezelf wat te camoufleren. En laten wij ook niet te zwartgallig zijn: misschien ben je ook wel gewoon een fijne kerel om mee om te gaan, of een plezierige vrouw voor je omgeving. Maar hier, hier waar alle licht schijnt op Jezus Die alles voor ons over heeft, Jezus Die Judaskus zwijgend ontvangt en zich gewillig laat inrekenen... Jezus in Wie zoveel Goddelijke liefde voor deze in donker gehulde wereld zichtbaar wordt... hier voel ik mij behoorlijk naakt staan: ontdekt door God. Al die worstelingen die je hebt met je slechte gedachten, met je gevoelsleven, met je frustraties, die onzuiverheid... en het steeds weer terugvallen... al mijn zonden en tekortschieten, mijn machteloosheid ook... en al mijn twijfels en loze dappere woorden... het wordt hier zo zichtbaar... Ik zou het liefst willen wegvluchten... U niet?

Maar ik blijf toch nog even naar die vluchtende jongeman kijken...

Een theoloog (Van Ruler) zag in die vluchtende jongeman namelijk niet alleen zichzelf gespiegeld, maar ook de kerk in zijn geheel. Dat vond ik ook wel ontdekkend, eigenlijk. De apostelen hebben navolging ontvangen van de kerk die uit hen is ontstaan. Nu, in heel letterlijke zin zien wij dat ook hier dan in de hof van Getsemané, want: eerst vluchten hier de discipelen – de latere apostelen – weg... en daarna zien wij vervolgens ook de kerk op de vlucht staan in die jongeman. Die jongeman is een waarschuwend voorbeeld voor ons als kerk. Voor de kerk die is geroepen om Jezus te volgen in deze wereld, waar Jezus ons ook brengt. Maar wat is de kerk op haar kerkelijke weg achter Jezus aan vaak bang geworden, zoals die jongeman..., heeft zij eigenlijk weinig meer te zeggen... en weinig meer uit te delen aan de wereld... omdat zij zelf weinig meer om het lijf heeft.

Een vluchtende jongeman met weinig om het lijf, angstig druk bezig om zichzelf te redden... wat een akelig treffend beeld voor de kerk misschien wel...

Even terug: ik zei zojuist 'je zou toch het liefst willen wegvluchten, als je zo jezelf tegenkomt in deze geschiedenis?' Maar weet u wat nu het bijzondere is van deze geschiedenis: *Jezus laat hen allemaal gewoon wegvluchten*. Jezus had er al op gerekend en laat het toe. Jezus had het zelfs met een tekst van de profeet Zacharia al voorzegt dat dit zou gebeuren. Eeuwen geleden had Zacharia namens God namelijk geprofeteerd: 'Ik zal de Herder slaan en de schapen zullen uiteengedreven worden.' Nu, dat zal nu gebeuren, zo had Jezus verteld: Ik zal in de boeien worden geslagen, de Herder zal gevangen genomen worden... en jullie als schapen - zoals angstige schapen altijd doen – alle kanten oprennen.

Jezus komt hier helemaal alleen te staan. Beschamend toch? Maar... dit is ook het prachtige van het uiterst ongemakkelijke Evangelie. *Jezus gaat dan ook alleen die weg*. En hoe! Hij verzet zich niet. Hij speelt het spelletje mee, het duivelse spel: Hij laat zich als Rabbi, als vriend, gekust worden, hoe walgelijk... Hij, de Bevrijder, laat Zich geboeid worden. Hij de Vrededorst, laat zich als een oproerkraai door een troep soldaten met zwaarden en stokken gevangen nemen. En zo

brengt Hij door voor ons die weg alleen te gaan... *verzoening*.

Ik vind dat wel mooi: het Hebreeuwse woord voor 'verzoening' betekent letterlijk 'bedekken'. Iets toedekken. Als Jezus verzoening voor onze zonden brengt, dan zorgt Jezus ervoor dat die zonden bedekt worden. Dat God er niet meer naar kijkt. 'Zand erover'. Het is er niet meer. Nou, zo zie ik Jezus hier nu verzoening gaan doen voor Zijn volgelingen. Zij vluchten. En die laatste waarover Markus vertelt vlucht zelfs naakt weg. Hij heeft niets meer om het lijf. Maar wat doet Jezus? Hij gaat de weg om ons te verzoenen... om ons te bedekken. Om ons met Zijn kleed van genade en liefde te overdekken.

Ik ga hier nog even op door, ook al is het misschien wat associatief, maar ik moet terugdenken aan het begin van het Bijbel: aan Adam en Eva. Zij gingen ook op de vlucht... en ook – heel frappant – naakt. Hun onbevangenheid en openheid richting God en richting elkaar hadden zij zojuist verloren. Schaamte was ervoor in de plaats gekomen. En daarom verstopten zij zich. Zij vluchtten, naakt. Maar wat deed God? Hij zocht hen op. Hij riep hen: 'Adam, waar ben je?' En toen zij naakt voor Hem stonden, schonk Hij hen - weliswaar door het oordeel heen - genade. Adam en Eva werden weggestuurd, maar niet voordat God kleren voor hen had gemaakt, zo vertelt Genesis ons. Prachtig hè? Zij werden door God aangekleed. Bedekt. Verzoend. ... Nu, hier in die nacht van Getsemané zien wij weer die wonderlijke vasthoudende betrokkenheid van God op ons mensen. Weer is God de mensen gaan opzoeken. In Christus is Hij tot ons gekomen. En weer komen wij in de hof – nu niet de hof van Eden, maar de hof van Getsemané – vluchtende mensen tegen, vluchtend en naakt. En weer laat God zien hoe vasthoudend Zijn liefde is. God die kleren maakte voor Adam en Eva, God brengt nu in Jezus verzoening voor de mensheid. Verzoening: bedekking. Jezus bedekte ons. Hij overdekte ons met Zijn liefde en genade. Hij zal straks Zelf naakt aan het kruis hangen, omdat de soldaten Hem Zijn gewaad hebben uitgetrokken om dat onder elkaar te verdelen... Hij zal daar straks naakt sterven – diepe, aller diepste schande - om ons voor eeuwig met Zijn gewaad van liefde en genade – met de klederen des heils - te bedekken. Verzoening voor naakte, vluchtende mensen, zoals wij.

Jezus laat Zijn leerlingen vluchten. Ook die jongeman, die de soldaten blijkbaar te pakken hebben gegrepen, ook die mag op het nippertje nog wegvluchten. Niemand hoeft er mee, want Jezus zal die weg alleen voor ons gaan. Jezus alleen.

Jezus alleen. Als het om de redding gaat, dan moeten wij het helemaal van Jezus Christus hebben. Als het om de hoop van de wereld gaat, dan is er niets van ons mensen bij.

Dat laat je wel met lege handen staan, als je er zelf dus niets aan kan bijdragen. En met lege handen staan, dat is niet iets wat wij mensen makkelijk vinden. Niets kunnen doen..., dat iets zelfs helemaal buiten jezelf omgaat..., dat vinden wij bijzonder ongemakkelijk. Maar aan de andere kant: juist daarom mag je er ook echt op vertrouwen dat er redding, verzoening, een nieuw begin voor ons is. Dat er echte zekerheid mag zijn voor u, jou. Dat er echte hoop voor deze wereld mag zijn. Daardoor

mag ik vol vertrouwen in mijn geloof staan, want het hangt niet van mijn ernstige berouw, of mijn vorderingen in het geloof af, hoe belangrijk dat ook is. Daardoor mag ik vol vertrouwen in deze wereld staan, hoewel ik er beroerd weinig van begrijp allemaal wat er allemaal gebeurt. Want ik mag steeds weer terugvallen op, teruggrijpen naar die redding, naar dat moment dat Jezus alleen die weg is gegaan.

Er was niets van ons bij. Er werd niets van ons verwacht. Het was al voorzegt dat wij mensen als bangeschapen zouden weggrennen. *Hij alleen*. En daarom is de redding zeker. Onbetwist. Betrouwbaar. Helemaal genoeg. Helemaal Goddelijk. Helemaal genade.

Maar nu nog een keer naar dat filmpje terug, waar ik mee begon: die brandweerman die zo druk was om het voor elkaar te krijgen, terwijl dat helemaal niet nodig was. Zo zagen wij Judas druk zijn plannetje aan het uitvoeren, terwijl Jezus als het ware al klaarstond om Zich gevangen te laten nemen. Sterker nog: dit alles was zelfs al voorzegt door de profeten, zo vertelde Jezus. Jezus zei dat ook tegen Judas en zijn mannen: 'dit alles gebeurt *opdat de Schriften vervuld worden*'. Profetenwoorden komen uit. Maar hoe moet je dat nu zien dan hè? Is alles – net zoals dat Youtubefilmpje misschien – dan in scène gezet? Speelde Judas een rol die hij gewoon had toebedeeld gekregen en kan hij daar ook niets aan doen? En ook dat die discipelen en die jongeman wegvluchtten... was dat nu verkeerd van hen... of kon het niet anders, want ja: het stond al in het script van de profeten vermeld?

Om er iets van te begrijpen wat er hier gebeurd in de hof van Getsemané – met Judas, met Jezus, de vluchtende volgelingen – helpt het mij om te denken aan een schaakspel. Ik leg het uit:

Een schaakspel wordt gespeeld door twee partijen. Beide personen denken diep over het spel na en doen hun zetten op het schaakbord. Het lastige is bij schaken dat men niet weet wat de ander denkt en wat de ander van plan is. Je probeert de ander te volgen, maar het kan zijn dat de ander je voor is en al had bedacht wat *jij* zou gaan doen. Tja... Soms lijkt het er dan op dat jij aan de winnende hand bent, maar had de ander je al lang door en heeft hij jouw zetten gewoon gebruikt om *zijn* overwinning te gaan behalen. Nu, zo speelt God – eerbiedig bedoeld – schaak met ons en met deze wereld. Nee, het is geen spelletje. Maar het heeft wel veel van schaken weg. God is partij en wij zijn een partij in deze wereld. Beiden doen wij zetten in het leven. Maar wij zijn geen gelijkwaardige spelpartners. Nee, God begrijpt het spel veel beter dan wij dat doen. Hij overziet het geheel, vanaf het begin af aan tot het einde toe. God is de Meesterschaker die heel het spel uiteindelijk in handen heeft.

Hebben wij dan niets meer te zetten? Zijn wij dan dus uitgespeeld? Nee, wij mogen onze zetten doen. Wij mogen onze keuzen maken. God laat ons zetten maken. Geeft ons ruimte. Maar... Hij beheerst het spel. En soms gebeurt het zelfs dat Hij onze verkeerde zetten zal gebruiken. Zoals hier bij Judas. Judas die druk verzonken was in zijn eigen duivelse partij. Maar God dacht al drie stappen verder en gebruikt die zetten van Judas om tot Zijn overwinning te komen. Wij mensen

zijn dus geen robots, zonder eigen wil, zonder iets te kunnen en te mogen zeggen. Maar uiteindelijk is God het schaakspel van de wereld meester en komt Hij tot Zijn doel.

Nu, dit beeld van het schaakspel – wat ik heb geleend van wijlen professor Bavinck – hielp mij om die heel vreemde geschiedenis van Jezus' gevangenneming te lezen en er iets van te begrijpen. Ik hoop dat je er ook wat aan hebt. Misschien kan het je dan ook helpen om straks Goede Vrijdag te vieren, als wij zullen stilstaan bij dat Jezus door de joodse overheid wordt veroordeeld en door Romeinse soldaten wordt gekruisigd. Door al het bizarre heen – waar mensen allemaal dwaze zetten doen – komt God tot Zijn doel.

Maar misschien kan dit voorbeeld van het schaakspel je ook helpen om naar je eigen leven te kijken. Naar de stappen die jij zet. De keuzen die u moet maken. Maar ook de dingen die je soms overkomen. Het wordt niet allemaal zo gestuurd door God, alsof alles wat er gebeurt 'wel moest gebeuren' volgens Gods script. Nee, maar in al die zetten die wij doen en sprongen die wij maken en ook bij die tegenvallers in het schaakspel van het leven mogen wij er op vertrouwen dat Hij het geheel overziet... en dat Hij zelfs onze missers en fouten en drama's kan gebruiken..., ja, dat het Hem – ondanks dat wij geen overzicht hebben – dat het Hem niet uit de hand loopt.

En met datzelfde schaakspel in gedachten kijk ik ook met wat meer vertrouwen naar deze wereld. Want wat gebeurt er veel op deze wereld dat mij doet denken aan Judas: puur kwaad, zinloze duivelse tactieken, zulke intens gemene dingen, zoveel schade. Welke zetten wij mensen soms kunnen maken op het wereldschaakbord... God wil dit niet. Maar dwars door alles heen, zet God Zijn eigen zetten, zelfs met gebruik van onze dwaze zetten. Het schaken op dit wereldbord loopt Hem niet uit de hand, ook al begrijp ik niets van dat spel en van onze eigen dwaze zetten...

Ik begon met een filmpje vanmorgen en eindigde met een schaakspel. Wel wat apart misschien. Maar ik hoop dat wat ik vertelde van die stuntelige brandweer bij dat hek en wat ik vertelde over het schaakspel iets kan helpen om het Evangelie van Jezus' redding te verstaan:

Wat voel je je toch naakt staan, als je zo met Gods geweldige liefde in Christus wordt geconfronteerd. Wat kan je je dan soms voor jezelf schamen...

Maar blijf daar niet in hangen: Jezus is voor ons die weg gegaan. Hij alleen. En daarom is Zijn redding echt. Zeker. Hoef je er niet aan te twijfelen.

En dat geeft ons hoop voor het schaakbord van je leven en voor het schaakbord van deze wereld. Het spelverloop vind ik vaak maar raadselachtig - je probeert wat zetten te zetten, maar... Maar het loopt Hem niet uit de hand. De overwinning is aan God.

Hallelujah!